

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Основи образотворчого мистецтва
з методикою керівництва зображувальною діяльністю»
обов'язкова навчальна дисципліна

Освітньо-професійна програма	<u>«Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)»</u>
Спеціальність	<u>012 Дошкільна освіта</u>
Галузь знань	<u>01 Освіта / Педагогіка</u>
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання	<u>Українська</u>
Розробники:	<u>РУДНИЦЬКА-ЮРІЙЧУК Ірина Романівна</u> кандидат педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти <u>БЕСПАЛЬКО Ганна Михайлівна</u> асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти
Профайл викладача (-ів)	http://preschool.cv.ua/rudnytska-yuriychuk_iruna_romanivna/ http://http://preschool.cv.ua/bespalko_hanna_myhailivna/
Контактний тел.	(0372) 54 22 69
E-mail:	i.rudnytska-iuriichuk@chnu.edu.ua , h.bespalko@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1210
Консультації	Консультації з навчальної дисципліни проводяться очно та онлайн. Очні консультації: вівторок з 13 до 15 год (Рудницька-Юрійчук І.Р.), вівторок з 14.20. до 16.20 (Беспалько Г.М.) ауд. 531, корпус №8 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Онлайн-консультації (за попередньою домовленістю): понеділок з 13 до 14 год (Рудницька-Юрійчук І.Р.), середа з 14.20 до 15.20 (Беспалько Г.М.)

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Зміст навчальної дисципліни розроблено таким чином, щоб надати здобувачам вищої освіти необхідні знання, обов'язкові для того, щоб педагогічно доцільно організувати освітній процес у закладі дошкільної освіти. Тому заплановано ознайомлення з теоретичним обґрунтуванням та можливостями практичного втілення змісту освіти у роботі з дітьми дошкільного віку на основі технологічно аргументованих методик дошкільного виховання.

Дисципліна «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю» є обов'язковою навчальною дисципліною для освітньо-професійних програм «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» спеціальності 012 «Дошкільна освіта» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

2. Мета навчальної дисципліни: підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення художньо-естетичного виховання і різнобічного розвитку дітей дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва і діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю» є:

- формування у студентів теоретичних знань і практичних умінь, які забезпечують успішне керівництво навчальною й творчою діяльністю дошкільників;
- ознайомлення студентів з основами теорії та історії образотворчого мистецтва, з особливостями розвитку у дітей дошкільного віку творчих здібностей і шляхів формування у них інтересу до різних видів образотворчої діяльності;
- оволодіння різноманітними техніками в галузі малюнка, живопису, декоративних розписів, аплікації, витинання та конструювання і засвоєння методики залучення дошкільників до образотворчої діяльності;
- активізація потреби у саморозвитку щодо власної компетентності в теорії та практиці образотворчого мистецтва;
- залучення студентів до науково-дослідної роботи в галузі образотворчої діяльності дошкільників

3. Пререквізити.

Навчальна дисципліна «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю» базується на сучасних знаннях галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері дошкільної освіти; сучасних уявлень про тенденції, закономірності розвитку педагогіки та спрямована на вирішення прикладних завдань в галузі дошкільної освіти.

Вивчення даної дисципліни забезпечує поступову трансформацію пізнавальної діяльності у професійно спрямовану; передбачає міждисциплінарну інтеграцію наукової, освітньої та інноваційної діяльності на основі компетентнісного підходу.

Курс «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю» ґрунтується на знаннях, навичках і вміннях, отриманих під час вивчення таких дисциплін: «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча», «Теорія та методика співпраці з родинами».

4. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- соціальні функції образотворчого мистецтва;
- теоретичні основи образотворчого мистецтва, історичного розвитку його видів, форм, жанрів, мови, засобів виразності;
- основні закономірності, принципи та методики художнього виховання дітей;
- теорію та методику керівництва навчальною та творчою діяльністю дітей;
- матеріали, устаткування та особливості технології практичної роботи в різних видах образотворчої діяльності.

вміти:

- володіти майстерністю виконавської діяльності у відповідних видах образотворчого процесу, починаючи від визначення змісту задуму, обрання засобів виразності для його втілення і до досконалого володіння технікою його відтворення – координування дії ока та руки, розвиненості руки;
- володіти прийомами роботи у відповідному виді техніки;
- керувати методами керівництва навчальним і творчим процесом;
- художньо виховувати дітей засобами образотворчого мистецтва й образотворчої діяльності;
- володіти методами стимулювання та активізації творчої діяльності дітей і потреби у спілкуванні з творами мистецтва.

Компетентності, визначені Стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (КЗ)

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності (ФК)

КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням

КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

Програмні результати навчання (ПР)

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР-08. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання

документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПР-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методів і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

Компетентності, визначені професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти»

ЗК.03 Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності.

Професійні компетентності

Трудові функції:

А 2. Організаційна

А2.2. Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти.

А2.3. Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною.

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища.

Б 2.1 Проектувальна. Здатність організовувати та проектувати освітні осередки за принципами універсального дизайну та розумного пристосування.

Г. Професійний розвиток та самовдосконалення

Г.1.2. Здатність до навчання впродовж життя. Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивід. завдання	
Денна	3	5	6	180	30	30	н/п	н/п	120	н/п	іспит
Заочна	3	5	6	180	16	н/п	н/п	н/п	164	н/п	іспит

5.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	пр	інд	с.р.		л	с	пр	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Поліфункціональність образотворчого мистецтва як основа реалізації особистісно-орієнтованої моделі організації образотворчої діяльності дошкільнят												
Тема 1. Культура, мистецтво і освіта – чинники розвитку особистості в образотворчій діяльності	10	1,5	–	2	–	6,5	10	1	–	–	–	9	
Тема 2. Функціональна природа мистецтва як основа проектування інтегрованої педагогічної технології образотворчої діяльності	9	1,5	–	2	–	5,5	10	1	–	–	–	9	
Тема 3. Види і жанри образотворчого мистецтва як джерело змісту образотворчої діяльності дошкільнят	11,5	2	–	2	–	7,5	10	1	–	–	–	9	
Тема 4. Сенсомоторний розвиток як чинник та передумова образотворчості в період дошкільня	9,5	2	–	2	–	5,5	10	1	–	–	–	9	
Тема 5. Поняття про художньо-творчі здібності та їх розвиток у дітей	11	2	–	2	–	7	10	1	–	–	–	9	
Разом за ЗМ1	51	9	–	10	–	33	50	5	–	–	–	45	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Теоретичні основи образотворчої діяльності дітей												
Тема 6. Види образотворчої діяльності та їхній взаємозв'язок	11	1,5	–	2	–	7,5	10,5	0,5	–	–	–	10	
Тема 7. Варіативні програми навчання дітей образотворчої діяльності	9	1,5	–	2	–	5,5	10,5	0,5	–	–	–	10	
Тема 8. Форми організації образотворчої діяльності	10	1,5	–	2	–	6,5	10	1	–	–	–	9	
Тема 9. Методи і прийоми педагогічного супроводу образотворчої діяльності дітей	9	1,5	–	2	–	5,5	10	1	–	–	–	9	
Разом за ЗМ 2	39	6	–	8	–	25	41	3	–	–	–	38	
	Змістовий модуль 3. Методика і педагогічні технології розвитку особистості дитини в процесі образотворчої діяльності												
Тема 10. Розвиток у дітей здібностей до сприймання краси в різних її формах як передумова образотворчої діяльності	11,5	2	–	2	–	7,5	11	1	–	–	–	10	
Тема 11. Малювання як засіб особистісного розвитку дитини	11,5	2	–	2	–	7,5	11	1	–	–	–	10	
Тема 12. Розвиток особистості дитини у процесі занять з ліплення	11	2	–	2	–	7	11	1	–	–	–	10	
Тема 13. Декоративна діяльність дошкільнят як	10,5	2	–	2	–	6,5	11	1	–	–	–	10	

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	пр	інд	с.р.		л	с	пр	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
засіб і середовище особистісного розвитку													
Тема 14. Особистісно-розвивальна спрямованість конструктивно-моделювальної діяльності	10,5	2	-	2	-	6,5	11	1	-	-	-	-	10
Тема 15. Педагогічна підтримка обдарованих дітей	12	2	-	1	-	9	12	1	-	-	-	-	11
Тема 16. Альтернативні підходи до планування образотворчої діяльності	11,5	1,5	-	1	-	9	11	1	-	-	-	-	10
Тема 17. Інноваційно-пошукова робота педагогів у галузі методики образотворчої діяльності	11,5	1,5	-	1	-	9	11	1	-	-	-	-	10
Разом за ЗМЗ	90	15	-	13	-	62	89	8	-	-	-	-	81
Усього годин	180	30	-	30	-	120	180	16	-	-	-	-	164

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів здійснюється у формі: підготовки до лекцій (передбачає самостійне вивчення теоретичного навчального матеріалу з кожної теми, наданого в основній та додатковій літературі, конспекті лекцій тощо) і практичних занять (здійснюється шляхом ознайомлення з основними теоретичними положеннями до кожного практичного заняття, нормативною документацією а ін.)

№ з/п	Назва теми
Змістовий модуль 1.	
Поліфункціональність образотворчого мистецтва як основа реалізації особистісно-орієнтованої моделі організації образотворчої діяльності дошкільнят	
1	Культура, мистецтво і освіта – чинники розвитку особистості в образотворчій діяльності
2	Функціональна природа мистецтва як основа проектування інтегрованої педагогічної технології образотворчої діяльності
3	Види і жанри образотворчого мистецтва як джерело змісту образотворчої діяльності дошкільнят
4	Сенсомоторний розвиток як чинник та передумова образотворчості в період дошкільця
5	Поняття про художньо-творчі здібності та їх розвиток у дітей
Змістовий модуль 2.	
Теоретичні основи образотворчої діяльності дітей	
6	Види образотворчої діяльності та їхній взаємозв'язок
7	Варіативні програми навчання дітей образотворчої діяльності
8	Форми організації образотворчої діяльності
9	Методи і прийоми педагогічного супроводження образотворчої діяльності дітей
Змістовий модуль 3.	
Методика і педагогічні технології розвитку особистості дитини в процесі образотворчої діяльності	

10	Розвиток у дітей здібностей до сприймання краси в різних її формах як передумова образотворчої діяльності
11	Малювання як засіб особистісного розвитку дитини
12	Розвиток особистості дитини у процесі занять з ліплення
13	Декоративна діяльність дошкільнят як засіб і середовище особистісного розвитку
14	Особистісно-розвивальна спрямованість конструктивно-моделювальної діяльності
15	Педагогічна підтримка обдарованих дітей
16	Альтернативні підходи до планування образотворчої діяльності
17	Інноваційно-пошукова робота педагогів у галузі методики образотворчої діяльності

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усні та письмові відповіді студента:

робота на практичних заняттях – 30 балів

виконання самостійної роботи – 25 балів

виконання модульних робіт – 5 балів

Формою підсумкового контролю є іспит – 40 балів.

Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за всіма видами навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

За умов організації освітнього процесу в *онлайн-режимі* лекційні, практичні заняття проводяться на платформах *Moodle, Zoom, Google Meet*.

Поточне, рубіжне та підсумкове оцінювання (контроль) реалізуються у формі виконання розроблених викладачем тестів та завдань (*система Moodle, Google Meet*).

Засоби оцінювання:

- контрольні роботи -5 балів;
- стандартизовані тести-1 бал;
- реферати -0,5 бали;
- презентації результатів виконаних творчих завдань та досліджень -1 бал;
- студентські презентації та робота на практичних заняттях - 0,5 бали.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90–100)	відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
Задовільно	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незадовільно	FX (35–49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1–34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

A – «зараховано» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень

засвоєння практичних навичок.

В, С – «зараховано» – коли студент набрав 70–89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

Д, Е – «зараховано» – якщо студент набрав 50–69 балів, в основному знає курс, рекомендовану літературу, але не переконливо відповідає, плутає поняття, не впевнено почувується, виконуючи практичні завдання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом.

ФХ – «не зараховано» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Г – «не зараховано» з обов'язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає загальної літератури курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загально гуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)																			К-ть балів (іспит)	Сумар на к-ть балів	
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль №2					Змістовий модуль №3										
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	(МКР)	Т6	Т7	Т8	Т9	(МКР)	Т10	Т11	Т12	Т13	Т14	Т15	Т16	Т17	(МКР)	40	100
2	2	2	2	2	5	2	2	3	3	5	3	3	3	3	3	3	4	3	5		

Т1, Т2 ... Т9 – теми змістових модулів, МКР-модульна контрольна робота, 2,3..4 сума балів (1 бал -виконання самостійної роботи, 2,3 - робота на практичних заняттях).

Неформальна освіта

У межах поточного чи підсумкового контролю (заліку/іспиту) до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати неформальної/інформальної освіти з проблеми, що відповідає тематиці курсу : «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiuu-formalnoi-ta-neformalno-i-osvity.pdf>); «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (Ч.3, п. 3.6) (<https://www.chnu.edu.ua/media/ujmf2ufm/polozhennia-pro-kontrol-i-otsiniuvannia-rezul-navch-z-dobuvachiv.pdf>).

Доступність інформації для учасників освітнього процесу щодо визнання результатів неформальної освіти забезпечується через оприлюднення вище зазначених документів на офіційному сайті ЧНУ (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/>).

Відповідно до робочої програми навчальної дисципліни та рішення кафедри (протокол №1 від 27.08.20) викладач враховує додаткові бали до індивідуального рейтингу студента при умові, що результати з проблеми відповідають тематиці курсу та отримані на освітніх платформах «Prometheus», «EdEra», «Всеосвіта», ГО «Українська асоціація педагогів і психологів початкової, дошкільної та позашкільної освіти» та ін.

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак не більше ніж 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

7. Рекомендована література

7.1 Базова (основна)

1. *Базовий компонент дошкільної освіти* / Наук. Керівник : Піроженко Т.А. Авт. колектив: Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л.П., Косенчук О.Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г.М., Левінець Н.В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С.І., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А.С. Київ, 2021. 38 с.
URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 28.08.2023 р.).
2. *Базовий компонент дошкільної освіти. Методичні рекомендації до оновленого БКДО.* 16.03.2021 р. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 28.08.2023 р.).
3. Горошко Н.А. *Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. Шостий рік життя.* Харків : Вид. група «Основа», 2017. 208 с.
4. Горошко Н.А. *Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі. П'ятий рік життя.* Харків : Вид. група «Основа», 2017. 208 с.
5. Журавко Т.В. *Нетрадиційні техніки малювання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку* : навчально-методичний посібник. Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 125 с. URL : <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/13371/1/%D0%96%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%BE%20%D0%A2.%20%D0%92..pdf> (дата звернення: 28.08.2023 р.).
6. Микуліна А.К. *Методика навчання малюванню дітей дошкільного віку. Методичні рекомендації з дисципліни «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва» для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» ступеня «Бакалавр».* Мукачево : МДУ, 2018, 105 с.
7. *Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю.* Методичні рекомендації до семінарських занять. Беспалько Г.М., Рудницька-Юрійчук І.Р. Чернівці, 2023. 45 с.
8. *Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості»* / Р.М. Борщ, Д.В. Самойлик. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 72 с. URL : <https://f.osvita.city/file/58/radist-tvorchosti.pdf> (дата звернення: 28.08.2023 р.).
9. Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. *Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі.* Київ, видавничий дім «Слово», 2010. 376 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk756199.pdf> (дата звернення: 28.08.2023 р.).

7.2. Допоміжна (додаткова)

1. Борщ Р.М., Самойлик Д.В. *Програма художньо – естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості».* Тернопіль: Мандрівець, 2013. 72 с.
2. Бровченко А.В. *Альбом для розвитку творчих здібностей дітей третього року життя. Аплікація. Ліплення.* Київ : «Генеза». 2018. 40 с.
3. Волкова Ю., Федієнко В. *Уроки малювання. Розвиток естетичного смаку та навичок малювання (Для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку).* Харків : вид. дім «Школа». 2008. 64 с.
4. Гаврилюк Т.В. *Адаптована програма гуртка для дітей дошкільного віку «Веселі пальчики» (малювання нетрадиційними техніками).* Сквіра, 2011. 57 с. URL : <https://docplayer.net/89538797-Adaptovana-programa-gurtka-dlya-ditey-doshkilnogo-viku-veseli-palchiki-malyuvannya-netradiciynimi-tehnikami.html> (дата звернення: 29.08.2023 р.).
5. *Конструктивна творчість дошкільників* / уклад. Н.О. Творогова. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 160 с.
6. Котляр В.Ф. *Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей:* Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2006. 200 с.
7. *Конструктивна творчість дошкільників* / уклад. Н.О. Творогова. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 160 с.

8. Купрієнко В. *Петриківський первоцвіт*. Методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 40 с.
9. Панасюк І.С. *Альбом з малювання (для дітей третього року життя)*. Харків : ТОВ «РАНОК-КРЕАТИВ». 2021. 36 с.
10. Панасюк І.С. *Творчість у дитячому садку (3-4 роки)*. Ч.1, 2. Харків : ТОВ «РАНОК-КРЕАТИВ». 2017. 32 с.
11. Панасюк І.С. *Творчість у дитячому садку (5-6 років)*. Ч.2. Харків : ТОВ «РАНОК-КРЕАТИВ». 2017. 32 с.
12. Рагозіна В.В., Очеретяна Н.В. *Вчимося в майстрів декоративно-ужиткового мистецтва. Малюємо, ліпимо: альбом для дитячої творчості та методичні рекомендації*. Київ : «Генеза». 2019. 32 с.
13. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. *Малювання крок за кроком. Талановиті пальчики*. Навчальне видання. Київ : Літера ЛТД, 2010. 35 с.
14. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. *Пластилін. Талановиті пальчики*. Навчальне видання. Київ : Літера ЛТД, 2011. 34 с.
15. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. *Конструювання з паперу. Талановиті пальчики*. Навчальне видання. Київ : Літера ЛТД, 2011. 31 с.
16. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. *Іграшки з природного матеріалу. Талановиті пальчики*. Навчальне видання. Київ : Літера ЛТД, 2012. 31 с.
17. Рібцун О.Г., Рібцун Ю.В. *Пластилінові фантазії. Талановиті пальчики*. Навчальне видання. Київ : Літера ЛТД, 2011. 32 с.
18. Рудницька-Юрійчук І.Р. *Зображувальна діяльність як фактор впливу на соціальний розвиток дітей дошкільного віку. Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)*. Вип. № 12 (30). Київ, 2023. С.443-451. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/5935/5968> (дата звернення: 29.08.2023 р.).
19. Рудницька-Юрійчук І.Р. *Особливості навчання предметному малюванню дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти. Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)*. Вип. № 11 (29). Київ, 2023. С.327-340. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/5498/5529> (дата звернення: 29.08.2023 р.).
20. Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. *Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі*. Київ, видавничий дім «Слово», 2010. 376 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk756199.pdf> (дата звернення: 28.08.2023 р.).
21. Терещенко О.П. *Розвиток творчості старшого дошкільника в образотворчій діяльності*: Навчально-методичний посібник до Базової програми «Я у Світі». Київ : Світич, 2009. 112 с.
22. Шевчук А. *Мистецька освіта для дітей. Дошкільне виховання*. 2021, № 4. С. 20-23. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/04/27/Mystetska.osvita.ditey.Tradytsiyi.innovatsiyi%20Avtorka.A.Shevchuk.27_04.pdf (дата звернення: 29.08.2023 р.).

8. Інформаційні ресурси

1. *Головна сторінка Національної бібліотеки України для дітей*. URL : <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5880> (дата звернення: 29.08.2023 р.).
2. «Дитина», освітня програма для дітей від 2 до 7 років (наук. кер. Проекту – Огнев`юк В.О., авт. колектив – Беленька Г.В., Богінч О.Л., Богданець-Білоskalенко Н.І. та ін.). 2016. 303 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/osvitnya-programa-ditina-nmc.pdf> (дата звернення: 29.08.2023 р.).
3. Електронні бібліотеки: URL : <http://dir.meta.ua/ua/science-education/e-libraries/> (дата звернення 25.08.2023 р.).

4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського : URL : <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення 25.08.2022 р.).
5. *Програми розвитку дітей*. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення 25.08.2023 р.).
6. Цифровий репозитарій наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL : <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua> (дата звернення 25.08.2023 р.).
7. Беспалько Г.М. *Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю* : електронний курс на освітній платформі MOODLE Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL : <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1210>